

se je poslalo za »Dijaški dom« v Mari-boru. Nato se preide k dnevnemu redu. Na dopis učit. društva za sevniki in breški okraj glede pasivne rezistence ter gr-dih napadov in laži po klerikalnem časopisu, se sklene, da bodo o tem poročali delegati na binkoštnem zborovanju. Nato se je izvolil odsek, obstoječ iz 7 članov, ki je prevzel priprave za veselico, ki se naj vrši o priliki binkoštnega zborovanja Zveze učit. društev. Na dnevnem redu je bilo potem poročilo tov. Klemenčiča o učiteljevem delovanju izven šole. Podal nam je iz lastne izkušnje jasno sliko, kako plodonosno je lahko učiteljevo delovanje zunaj šole. Vsi navzoči, posebno pa mlajši učitelji so od tega poročila gotovo mnogo pridobili, želeli bi bilo, da se po danih navodilih tudi ravna, zakaj potem so jim uspehi zagotovljeni. Dobro bi bilo, da bi tov. Klemenčič objavil svoje poročilo v »Učiteljskem Tovarišu«, da bi ga brali tudi tisti, ki so mogoče vendar naročniki našega stanovskega glasila, ki pa iz komoditete ali malobrižnosti ne posejajo naših zborovanj. Žal, da je v ptujskem okraju še veliko takih, ki ne pridejo nikdar k zborovanju. Kje si, stanovska zavednost?

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. majnika t. l. v šolskem poslopju v Gornjem gradu. Zaradi bolezni nekaterih in znane malomarnosti za društvene zadeve pri drudih je bila udeležba precej pičila. Predsednik Kelc pozdravi navzoče, posebej se milega nam tovariša Gosaka, ki nadomestuje obolelega tovariša Korbana. Po dovršitvi navadnih točk vzporeda, da predsednik besedo tov. Zemliču ml., ki je točno temeljito in vse hvalvredno predaval »O našem socialnem vprašanju«, razdelivši ta aktualni predmet v tri glavne točke, namreč 1. o socialnem individualnem vprašanju, 2. od tega je odvisen razvoj šolstva in 3. neposredni kulturni pomen celokupnega naroda našega, za katerega prospeh se v prvi vrsti boriti, je glavna naša misija. Ker so od »Zveze« doposlani predlogi o obupnem gmotnem položaju učiteljstva v neposredni zvezi s prej navedenim referatom, je predaval tov. Kocbek o dotičnih predlogih, sklicevaje se na vlogo »Verbanda« v »Päd. Zeitschrift«, in sicer se je sprejelo samo 1. predlog z dostavkom, da naj »Zveza« spodbuja študijske slovenske učitelje in učiteljice skrbi, da naj takšno in enake vloge vloga na višja mesta »Lehrerbund« za vse štajersko učiteljstvo. Debata, ki se je bila o vsem razvila, je bila živahna in temeljita; zakar je predsednik oba govornika, kakor vse, ki so se tega razgovora udeležili, zahvalil najprizneje. Predloga 2. in 3. sta bila soglasno odklonjena. Ker se po raznih listih širi vest, da hočejo neki krogi nivo naobrazbe pri učiteljstvu namesto povzdigniti in razširiti, stisniti in potlačiti na še nižje mesto, predlaga predsednik Kelc, naj »Zveza« deluje z vsemi mogočimi silami za to, da se naj pred dovršenim 15. letom nihče ne sprejme na učiteljska in tudi ne, ako ni dotičnik dovršil vsaj štiri učna leta gimnazije, realke ali meščanske šole ter naj se učiteljstvu odpro enkrat že vrata na vseučilišča; v tem smislu naj namreč delujejo složno in odločno vsa avstrijska učiteljska društva.

Med posebnimi predlogi je bil sprejet tudi ta, da se vrši prihodnje zborovanje dne 30. junija t. l. v Novi Štifti, kjer bosta obhajala tovariš Kelc 35letnico, tovariš Kocbek 30letnico svojega učiteljevanja. Na veselo snidenje!

Srednješolski vestnik.

Reformni srednješolski zavodi in naši odnošaji.

Prof. Josip Wester, Ljubljana.

I.

A. Gimnazije in realke.

Do l. 1908 smo imeli v naši državni polovici dve tipa srednjih šol: gimnazijo in realko. Nekateri gimnazije so imele v nižjih štirih razredih risanje kot obvezni učni predmet; to so bile takozvane realne gimnazije, ki pa jih smemo šteti z vsjo pravico med gimnazije, zakaj v višjih razredih se njih učni načrt popolnoma strinja z gimnazijskim.

Osnova gimnazijam je podana z odlokom naučnega ministrstva z dne 15. sept. 1849, števil. 6467 v takozvanem »organizačnem osnutku« (Organisationsentwurf). Ta osnutek je ostal skoraj 60 let in dalje do danes kot splošno veljavni učni načrt. V tem je izražen namen gimnazije s sledečimi besedami: »Višja splošna izobrazba na podlagi bistvene uporabe starih klasičnih jezikov in njih slovstva; s tem obenem priprava za vseučiliške študije.« — Popolna gimnazija obstoji iz 8 razredov: 4 tvorijo nižjo, drugi 4 višjo gimnazijo.

Nižja gimnazija pripravlja za višjo; vendar dosega s tem, da vsak učni predmet relativno zaokroži in zaključí, enotno

splošno izobrazbo, ki je za večje število življenjskih poklicev zaželjena (»erwünschlich«) in zadostna (»ausreichend«).

Višja gimnazija pa nadaljuje ta pouk na bolj znanstven način in je takorekoč pripravljajnica za univerzo.

Učni predmeti za gimnazijo so: a) splošno obvezni: verouk, latinščina, grščina, učni jezik (pri nas nemščina in slovenščina), zgodovina, zemljepis, matematika, naravoslovje, prirodopis in kemija, modroslovje, propedeutika; v novejši dobi (po novem učnem načrtu) tudi še: lepomisje, risanje, telovadba; — b) relativno obvezni so deželni jeziki (v posameznih kronovinah različni); — c) prosti predmeti: moderni jeziki (pri nas na pojedinih zavodih francoščina in laščina), petje, stenografija, dež. jeziki (ponekod); opisna geometrija; fizikalne vaje (ponekod); prostoročno risanje in telovadba, (dokler se ta dva predmeta ne uvedeta kot splošno obvezna v smislu novega učnega načrta). — Taka gimnazija, ki jo zovejo tudi »humistično«, obstoji bistveno neizpremenjena že dvainšestdeset let; dve človeški generaciji sta se izobraževali na podlagi tega načrta, skoro že osem študijskih kolobarjev (turnusov) po 8 let je dovršenih.

Drugi tip dosedanje srednje šole tvori realka.

Kot organizacijsko osnovo za realke ima skoro vsaka kronovina svoje deželne zakone, ki so bili potrjeni okoli l. 1870. Samo za realke na Kranjskem, Goriškem in v Trstu so izšle posebne ministrske navedbe v l. 1870-72; tako velja n. pr. za realko v Ljubljani min. naredba z dne 31. maja 1871, št. 2431. Po tem takem so realke v primeri z gimnazijami dokaj mlajši zavodi; najstarejši štejejo nekaj več ko 40 let svoje zgodovine.

Namen realke je: 1. podati splošno višjo izobrazbo s posebnim ozirom na matematično-naravoslovne stroke; 2. pripravljati za višje strokovne šole, t. j. za študije na politehničnih visokih šolah, na gozdarskih in rudarskih akademijah itd., torej za višje šole, temelječe na realnih učnih predmetih.

Popolne (velike) realke imajo po 7 razredov in se dele v nižje in višje realke. Nižja realka (4-razredna) pripravlja za višjo in nudi do neke stopinje zaokroženo višjo izobrazbo tistim, ki hočejo, dokončavši te razrede, stopiti v praktično življenje.

Višja realka (3razredna) izpopolnjuje učno snov nižje realke in pripravlja zlasti za višje študije, temelječe na matematično-naravoslovnih vedah. Višja realka ne obstoji (kakor tudi ne višja gimnazija) sama za se, ampak je vedno v zvezi z nižjo realko ali pa tudi s štirirazredno realno gimnazijo (starega tipa).

Učni predmeti na realki so (slično ko na gimnaziji) a) obvezni: verouk, jeziki (učni jezik, deželni in moderni jeziki), zgodovina, zemljepis, matematika, prirodopis, kemija, fizika, opisna geometrija, prostoročno risanje, telovadba. — Kar se tiče učnega, oz. deželnega in modernega jezika, veljajo v raznih kronovinah posebne navedbe. — b) Relativno obvezni (v raznih deželah razni). — c) Neobvezni ali prosti (različni). — Na realki torej v jezikovnem pouku ni tiste enotnosti, kakor je na gimnaziji; naravno, ker so realčni zakoni v posameznih deželah v soglasju s praktičnimi potrebami dotičnih pokrajin. In prav v tem tiči prednost realnih študij pred gimnazijskimi.

B. Reformni zavodi.

Kakor znano, je zborovala na Dunaju v dneh od 21. do 25. januarja l. 1908 od naučnega ministrstva sklicana srednješolska enketa, katere so se udeležili poleg šolnikov zastopniki ministrstva, znanstveniki, pedagogi in visokošolski profesorji, vojaški dostojanstveniki itd. tudi zastopnice ženskih vzgojevalnih zavodov.

Uspeh te enquete se je pokazal še isto leto v naredbah naučnega ministrstva z dne 8. avg. 1908, št. 34.180. S tem odlokom se je namreč načelno dovolilo, da se smejo (poleg obstoječih 4-razrednih realnih gimnazij) osnovati tudi novo organizirani osemrazredni zavodi, t. j. osemrazredne realne gimnazije (tip A). Razun teh se sme tudi poskusiti z reformnimi realnimi gimnazijami (tip B). To sta dva nova reformna tipa srednje šole. Tretji pa ja takozvani »dečinski tip« (tip C) realne gimnazije; že l. 1907 je bilo naučno ministrstvo dovolilo, da se občinska realna gimnazija v Dečinu ob Labi preosnuje v višjo realno gimnazijo s posebnim učnim načrtom. Sedaj je ta zavod v upravi države in tvori takozvani »dečinski tip«.

Tako torej imamo v državi troje vrst reformnih zavodov. Že ta trojnost kaže, da se sedaj že poskuša, kateri tip se najbolj obnese. A že vsa znamenja kažejo, da se bo najprej in najbolj udomačila osemrazredna realna gimnazija (tip A). Po statističnem pregledu za l. 1910/11, izdanem od nauč. ministrstva v naredbenem listu dne 15. jan. 1911, je bilo v to-

straski državni polovici 296 gimnazij; med temi 21 malih gimn., dve 4-razr. realni gimn. (starega značaja), 3 male realne gimnazije, 215 velikih gimnazij, 4 realne in velike gimnazije, dve veliki realni gimn. (star. znač.), 47 osemrazr. realnih gimn. (tip A) in dve reformni realni gimnaziji (tip B). Med temi se preosnavlja 34 hum. gimnazij v realne, oz. reformne gimnazije in štiri realke v realne, oz. reform. gimnazije.*

Preden se spustimo v nadaljnje razmotrivanje, je treba te zavode točneje označiti po njih bistvu in učnem načrtu.

Tip A. Realna gimnazija ima 1. osem razr. (prejšnja realna gimn. le štiri nižje); 2. od 3. razr. dalje se poučuje mesto grščine kak moderni ali deželni jezik (franc., angl., ital. itd.); 3. realnim učnim predmetom je določen širši obseg in odmenjeno več časa.

Tip B. Reformna realna gimnazija je na nižji stopnji (4 razr. nekaka nižja realka, torej brez latinščine in brez grščine; višja stopnja (4. razr.) pa dobi gimnazijski značaj s tem, da se poučuje od 5. razreda dalje latinščina kot obvezni predmet; grščine se sploh ne uče, a mesto nje kakkega modernega ali deželnega jezika.

Tip C. V prvih dveh razredih so še vsi učenci združeni in se uče vsi po enotnem načrtu, tudi latinščine. V tretjem razredu se učenec odloči ali za gimnazialno ali za realno smer; v prvem slučaju se uči grščine, v drugem pa francoščine kot obveznega predmeta, dočim ostane v ostalih predmetih pouk skupen.

To velja za 3. in 4. razred. V 5. razredu pa se prične popolna delitev: realisti opuste lat. kot obvezen predmet, a se je uče lahko še nadalje neobvezno; zato pa se uče tekom višjih 4 razredov še angl., kemije in opisne geometrije. — Gimnazijalci pa se uče še nadalje latinščine; prost predmet postane zanje prostoročno risanje, ki je v nižjih razredih za vse obvezno; razun tega se lahko uče franc., angl., opisne geometrije in kemičnih vaj kot prostih predmetov. V višjih razredih je torej popolna delitev v realni in gimnazialni oddelek; od l. 1910/11 pa imajo na tem zavodu še poseben realno-gimnazialen oddelek, torej trojno cepljenje (»dreifache Gabelung«).

II. Pravice absolventov.

1. Gimnazije: Absolventje z zrelostnim izpričevalom se lahko vpišejo kot redni slušatelji na vseh (4) fakultetah vseučilišč za vsakršne akademične študije; dalje kot bogoslovci na bogoslovnih semeniščih; (v slučaju posebnega dovoljenja dotičnega ordinariata) tudi brez mature, samo z ugodnim zadnjim letnim izpričevalom. Dalje imajo pravico do študij na živinozdravniški vis. šoli, vis. šoli za poljedelstvo, na konzularni akademiji, trgovskih akademijah; tudi na tehničnih visokih šolah, če prestanejo posebne izpite iz prostoročnega risanja, oz. opisne geometrije v tem ozirom dajejo humanistične gimnazije po novem učnem načrtu priliko za pouk v teh predmetih s tem, da se vpelje prostoročno risanje kot obvezen predmet (v nižjih razr.), v višjih pa opisna geometrija kot neobvezen.

2. Realke: Zrelostno izpričevalo daje pravico do študij na vseh visokih šolah tehničnega značaja in za vse tiste kakor gimn. izpričevalo, razen za vseučilišče. Vendar se morajo absolventje z maturo vpisati kot redni slušatelji na vseučiliščih na vseh fakultetah, če prestanejo posebno izkušnjo iz latinščine, grščine in modroslovne propedeutike (min. nar. z dne 28. aprila 1885, št. 7553, brez izkušnje iz grščine imajo pa iste pravice kakor absolventje realnih gimnazij (min. odlok 29. aprila 1910, št. 10.853).

3. Reformni zavodi. V obče veljajo za absolvente reformnih zavodov vseh treh tipov iste določbe, torej iste pravice kakor za absolvente gimnazij in realk. Torej so zrelostna izpričevala teh zavodov širše vrednosti, kakor izpričevala gimnazij, ozir. realk za se; zato nudijo absolventom priliko za več in za različnejše študije kakor gimnazijska, oz. realna zrelostna izpričevala. In baš v teh pravicah in tej obsežnosti obstoji praktična prednost študij na reformnih zavodih: 1. nudijo ti zavodi učencem priliko, da se laglje prilagodijo predmetom spričo svojih zmožnosti; in 2. daje zrelostno izpričevalo reformnega zavoda obenem skoro vse tiste pravice, ki jih daje gimnazijsko, oz. realsko izpričevalo samo za se.

Tepraviče so: 1. Absolventje realne in reformne gimnazije se lahko imatrikulirajo na posvetnih fakultetah vseučilišč kot redni slušatelji in delajo lahko vse državne izpite in rigorozne; posebej: posvete se lahko juridičnim in medicinskim študijam sploh; filozofskih pa iz vseh modernih jezikov te realističnih predmetov. Učiteljsko (profesorsko) izkušnjo iz klasične filologije, iz latinščine in francoščine (kot glavnih predmetov), iz zgodovine in iz modroslovja smejo delati le tisti slušatelji, ki se izkažejo, da so prestali najkasneje dve leti pred

sklepom predpisanih vseučiliških študij dopolnilno izkušnjo iz grščine v obsegu zahtev pri gimnazijski zrelostni izkušnji. To izkušnjo napravijo lahko na kaki gimnaziji ali pa pri posebe za to določeni izpraševalni komisiji na univerzi.

Zato se osnujejo na univerzah tudi posebni učni tečaji za latinščino in grščino. — Slične določbe veljajo za teološke študije (ministrski odlok z dne 12. decembra 1909, št. 49.645), da morajo absolventje reformnih zavodov prestati posebno izkušnjo iz grščine v obsegu gimnazijskih zahtev. Dodatno izkušnjo iz grščine morajo delati tudi tisti osmošolci, ki so od pristojnega ordinariata sprejeti v semenišču samo na podlagi letnega izpričevala (brez zrelostne izkušnje).

2. Absolventje osemrazrednih realnih gimnazij in realnega oddelka dečinskega tipa (C) se pripuste brezpogojno kot redni slušatelji tehničnih visokih šol; absolventje reformne gimnazije (tip B) pa le, če izkažejo slično, kakor absolventje gimnazij, zahtevano spretnost v prostoročnem risanju.

3. Absolventje reformnih zavodov tipa A in C (realnega oddelka) se sprejmo brezpogojno kot redni slušatelji na visoki šoli za poljedelstvo; absolventje reformne gimnazije (tip B) pa morajo prvo leto poslušati predavanje o opisni geometriji.

4. Na živinozdravniških visokih šolah imajo absolventje vseh reformnih zavodov dovoljen pristop kot redni slušatelji.

5. Za apotekarske (lekarske) študije zadošča absolviranih šest razredov kakkega reformnega zavoda; le absolvent 6. razrednega tipa C. (realnega oddelka) morajo narediti dopolnilno izkušnjo iz latinščine, kolikor je predpisano za 5. in 6. razredne realne gimnazije.

6. Absolventje reformnih zavodov se pripuste brezpogojno kot redni slušatelji rudarskih visokih šol (akademij) v Ljubnem in Pribramu.

7. Pravice do enoletne prostovoljne vojaške službe so iste, kakor jih imajo absolventje gimnazij in realk. Iste pravice veljajo za sprejem v vojaške vzgojevalne zavode in za pripust h kadetnim izkušnjam.

(Konec.)

Književnost in umetnost.

Karel Widrov abecednik: »Moje prvo berilo« je dobilo na priporočilo ocenjevalcev ministrsko predaprobarcijo. Na podstavi ocen se vrše priprave, da bo abecednik do začetka prihodnjega šolskega leta zanesljivo izšel; zato letošnje okrajne učiteljske konference brez skrbi lahko uvedejo ta abecednik že za prihodnje šolsko leto. Da to tem laglje storé, navajamo v naslednjem mnenje strokovnjakov, ki so po naročilu šolskih oblastev »Moje prvo berilo« ocenjevali v rokopisu. Priznan pedagog in pedagoški pisatelj piše med drugim: »Das vorliegende »Moje prvo berilo« kann ungescheut den moderneren Fibern an die Seite gestellt werden. Es steht auf der Höhe der Zeit.«

Dva druga priznana šolnika in strokovnjaka pa pišeta:

»V sedanji sestavi odgovarja ta knjiga vsem pedagoškim zahtevam, bodisi glede vsebine in učne poti, bodisi glede jezikovne pravilnosti. Odlikuje se zlasti v tem, da so že med male črke uvrščene bralne vaje, ki nastopajo v njih besede z dvema in tremi soglasniki. Te bralne vaje nadomeščajo one preobširne, suhoparne bralne vaje, ki so v dosedanjih abecednikih sledile malim črkam in so povzročale otrokom pri branju dosti težav, učitelju pa ugrabile veliko dragega časa.

Vsebinska bralnim vajam v »Mojem prvem berilu« je v obliki kratkih opisov in povestic zajeta iz nazornega nauka, kar bo nedvomno pospeševala le-ta nauk. Stavki v njih so kratki, jedernati in lahko umljivi, ki bodo navajali otroke na samostojno mišljenje. Ker vsebujejo bralne vaje deloma poučno snov iz otroškega življenja, zato bodo tudi vzgojevalno močno vplivale na mlado dovzetno dušo.

Podpisana se popolnoma strinja s sedanjim razvrstitvijo malih in velikih črk in odobrujeta sploh vso uredbo »Mojega prvega berila«.

»Moje prvo berilo« bo ilustrovano deloma z dvema, deloma s tremi barvami. Ocenjevalec-strokovnjak piše o ilustracijah: »Sie sind im Geiste des Kindes gezeichnet. Einige zeichnen sich besonders durch lieblichen Humor aus.« — »Moje prvo berilo« se torej brez skrbi uvede že s prihodnjim šolskim letom v vse naših šolah.

Politiški pregled.

* Ljubljana proti Cuvaju. V seji ljubljanskega občinskega sveta dne 9. t. m. je bil sprejet nujni predlog, ki izreka hrvaškemu narodu najtopleje simpatije Ljubljane v njegovem boju proti ogrski oligarhiji. Nemci se glasovanja niso udeležili.

Zupanov namestnik dr. Triller je tudi stavil dodatni predlog, da ljubljanski občinski svet obžaluje, da slovenski klerikalni poslanci ne podpirajo svojih hrvaških kolegov tako energično in brezpogojno, kakor bi bilo pričakovati od slovenskega bratstva napram Hrvatoma. Ta predlog je bil sprejet z naprednimi glasovi.

* **Italijanska univerza.** Pododsek za italijansko pravno fakulteto v proračunskem odseku se je konstituiral. Za predsednika je bil izvoljen Poljak dr. Rosner, za zapisničarja pa italijanski klerikalec dr. Bugatto.

* **Cuvajev naslednik.** Kraljevi komisar Cuvaj je došel v Budimpešto. Konferiral je s hrvaškim ministrom dr. pl. Josipovičem in ministrskim predsednikom Lukacsem o političnem položaju na Hrvaškem. Nekateri politični krogi izražajo nado, da Cuvajev komisariat na Hrvaškem ne bo dolgo trajal. Splošno smatrajo referenta v hrvaškem ministristvu barona Skerleca za novega hrvaškega bana.

* **Službena pragmatika.** Poročevalec Čeh je predložil poročilo o službeni pragmatiki za državne uradnike in uslužbence. Razprava v zbornici se prične morda še ta teden. Odsek je v hitri predelal nekatere določbe, proti katerim se je vlada najodločneje upirala. Poročilo je jako obširno in pregledno. Poročilo so priložili razni statistični podatki. Vseh državnih uradnikov in uslužbencev je 38 kategorij, 427.564 oseb, katerih plače znašajo v tekočem letu 763.049.000 kron. Po vladnem načrtu bi se plače zvišale za 10.068.000 kron, po odsekovem sedanjem načrtu pa za okroglih 25 milijonov. Pokojnine presegajo 100 milijonov.

Kranjske vesti.

—r. **Društvo vpokojenega učiteljstva na Kranjskem** je zborovalo dne 6. t. m. v restavraciji »Narodnega doma« ob 10. uri dopoldne. Udeležilo se je precejšnje število veteranov, poleg dveh gospa učiteljskih vdov. Predsednik Janko Skrbinec, nadučitelj v p. iz Višnje gore, je pozdravil vladnega zastopnika kakor vse druge udeležence, konstatiral sklepčnost zbora in poudarjal potrebo novega društva. — Tajnik Sim. Punčuh je prečital od c. kr. vlade potrjena pravila. Proti § 2. pravil se je znašel neki nečlan, ki je hotel vedeti, da ima odbor več pravic nego občni zbor. Zavrnil je to zganjanje prav dobro to. Račič in predlagal: Zbor sprejmi pravila kakršna so, za kogar niso, naj izpremembo predlaga prihodnje leto. Ta predlog je obveljal soglasno. V novo društvo se je sprejelo že okrog 40 članov in še pristopajo; saj ima društvo blag namen. Potegovalo se bo vsestransko za stanovske koristi in podeljevalo denarno podporo za pogrebne stroške umrlega člana. — Tajnik poroča dalje, kako se je društvo ustanavljalo, da je imelo od časa prvega sestanka tri seje, pri katerih so se pretresala pravila in predložila v potrjenje. Poudarjal je: Več članov, večja podpora! — Predsednik predlaga, da zborovalci izreko tajniku tovarišu Punču priznanje za njegovo požrtvovalno in uspešno delo za ustanovitev društva. — V novi odbor so bili izvoljeni z vzklikom: Predsednik Engelmann Krist., podpredsednik Račič Alojzij, blagajničar Punčuh Sim., tajnik Bozja Josip, člani odbora pa Javoršek Ant., Žibert Ant., Skrbinec Janko. Za pregledovalca računov sta izvoljena Levstek Vinko in Kavčič Franc. — Predsednik izjavi, da je dnevni red dovršen, se zahvali zborovalcem za trud in delo ter zaključil zborovanje.

—r. **Imenitni geografi** so naši preljubi prijatelji pri »Slovincu«, ki še Kranjske dežele ne poznajo! V novomeškem okraju je vas Podstenice, ki jo nemško imenujejo Steinwand. Tam je enorazredna ljudska šola, kamor je bil te dni imenovan za def. učitelja Jos. Adolf. To vest je objavil tudi »Slovenec«, ki je poročal iz seje dež. šol. sveta, da je Jos. Adolf imenovan za — Steinwand! — Ali so pa tako poročali v »Slovincu« učeni gospodje zastopniki slavnega deželne odbora! Na vsak način — občudovanja vredno!

—r. **Rdeč balon — znamenje opoldneva.** Na ljubljanski realki bodo sedaj Ljubljancem zaznamovali točno pariški čas na ta način, da bodo točno ob pol 12. uri dvignili rdeč balon na drog. Točno opoldne bo balon padel z droga.

—r. **Iz šolske službe.** Na mesto zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega učitelja Ivana Šmajdka je imenovana za suplentko na ljudski šoli v Rovi Marija Medičeva. Na mesto na dopustu se nahajajočih učiteljev Rudolfa Kumpa in Aleksandra Jeločnika sta imenovani za suplentki na ljudski šoli na Viču nad Ljubljano Pavla Marinčeva in Terezija Črnologarjeva. — Deželni šolski svet je imenoval za namestnika profesorja Franca Orožna, ki je dobil iz zdravstvenih ozirov dopust, a probiranega učiteljskega kandi-

data Ivana Visenjaka, kot suplen- ta na moškem in ženskem učiteljsku v Ljubljani. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Metliki je imenovana Julija Prestorjeva iz Bele cerkve; za suplenta na ljudski šoli v Črnomlju pa Lavrencij Šuster na mesto do konca t. l. na dopustu se nahajajočega učitelja Josipine Šusterjeve. Na mesto za radi bolezni na dopustu se nahajajočega učitelja Justine Kozamernikove pride kot suplenta na ljudsko šolo v Pustojni Ana Prudičeva. — Imenovani so: M. Miklavc-Janša, Notranje Gorice; A. Trošt, Bloke; Roza Pichler, Lipoglav; Marija Sirk, Golo; Lj. Omejc, Črnuče; M. Grebnc, Presejce; Jos. Adolf, Podstenice. — Okrajni šolski svet v Kranju je namesto obolele učiteljice Julije Jaklič imenoval bivšo suplentinjo v Ratečah pri Beli peči Julijano Rotar za suplentinjo na ljudski šoli v Besnici. — Deželni šolski svet je imenoval izprašano učiteljsko kandidatino Ano Kessler za suplentinjo na vadnici ljubljanskega učiteljskega.

Štajerske vesti.

—š. **Mariborski maturanti 1897.** Letos preteče 15 let, odkar se nismo več videli. Izrekla se je od nekaterih tovarišev želja, da se naj snidemo vsaj sedaj, ker smo desetletnico zamudili. Ako ste zato, izrazite svoje želje in nasvete podpisane ali pa tovarišu Ant. Hohnjcu, c. kr. kazniški učitelj v Mariboru, Jožef Klemenčič, učitelj v Sv. Trojici v Slovenskih goricah.

—š. **Iz deželnega šolskega sveta.** Deželni šolski svet je v svoji zadnji seji izrekel priznanje članu okrajnega šolskega sveta v Ljutomeru, g. Antonu Božiču v Radislavcih, zaradi njegovega delovanja v ljutomerskem okrajnem šolskem svetu. — Imenovan je učiteljski suplent Ludevít Mužek v Središču učiteljem in provizorični učitelj v Prevorjih Ivan Jordan definitivnim učiteljem istotam.

—š. **Čudni pojavi v zavodu šolskih sester v Mariboru.** Splošno je znano, da se slovenska dekleta v tem zavodu ne vzgojujejo v slovenskem narodnem duhu. Zdi se nam, da je došlo sedaj že celo dalje: na razpolago so nam pisma, na katere so nalepila slovenska dekleta v zavodu šolskih sester **schulvereinske** kolke. Ali so to storila prostovoljno? Bilo bi obžalovanja vredno, ako bi se utegnili dokazati nasprotno, ker se nahajata v zavodu šolskih sester šola C. M. D. in pa C. M. otroški vrtec. Ako sestre mislijo, da lahko žive le od Nemcev — prosto jim! Slovenski starši si bodo vedeli pomagati tudi brez učiteljskega šolskih sester v Mariboru.

—š. **Nekaj števil iz nemškega »obraubnega dela« v Mariboru.** Minulo soboto sta imeli tukajšnji podružnici »Südmärke« svoj občni zbor. Ženska podružnica je štela 400 članic in je imela 874 K 4 vin. dohodkov; glavnemu vodstvu se je odposlalo 750 K. — Moška podružnica je štela 667 članov in 9975 K 52 vin. dohodkov. Od te vsote se je porabilo za nemško dijaško kuhinjo v Mariboru 4040 K in za dijaške podpore 425 K. Dijaki, gimnazijci in učiteljski, katere podpira »Südmärke« v Mariboru, se morajo učiti in naučiti slovenski.

—š. **Okrajne učiteljske konference za šolsko leto 1911/12** se letos na Štajerskem ne bodo vršile. Naučno ministristvo je z ozirom na prošnjo štajerskega deželnega odbora, naj bi se letos zaradi pomanjkanja denarja v deželni blagajni ne vršile okrajne učiteljske konference, odredilo, da te za to šolsko leto izjemoma odpadejo. O tem ministrskem odloku se bodo obvestili vsi mestni in okrajni šolski sveti s pristavkom, da štajerski deželni odbor z ozirom na slabe deželne finance tudi ni mogel ustreči želji, naj bi se vbodoče dnevina za obisk okrajnih učiteljskih konferenc zvišala.

Goriške vesti.

—g. **Tovarišice, tovariši!** — V Dolenji Trebuši se je ustanovilo prepotrebno bralno društvo »Vodnica«. Društvo si hoče ustanoviti ljudsko knjižnico, ki naj izdatno pripomore v povzdigo narodne prosvete. Ker pa društvu nedostajajo gromotnih sredstev za nabavo knjig, zato se odbor obrača z vljudno prošnjo do cenjenega učiteljstva, da bi to prizadevanje nanovo ustanovljenega društva podprlo s tem, da daruje kako knjigo. Vsaka knjiga bi nam dobro došla. Darovane knjige rade volje sprejema g. Marica Repičeva, učiteljica v Dolenji Trebuši, Josip Rakovšek, nadučitelj pri Sv. Luciji, kakor tudi odbor imenovanega društva »Vodnica«.

—g. **Pravico javnosti** je podelilo naučno ministristvo za šolsko leto 1911 do 1912 tudi za peti razred dekleškega liceja šolskih sester v Gorici.

—g. **Roditeljski sestanek v Trebčah.** V nedeljo, 5. t. m., je sklicalo učiteljstvo

v Trebčah roditeljski sestanek na pol 4. popoldan. Udeležilo se je sestanka veliko število staršev, tako da je bila prostorna prvorazredna soba natlačena polna. Sestanek je otvoril tov. Bratoš, ki je poročal jako lepo in zanimivo o skupni vzgoji otrok po učiteljstvu in starših doma in v šoli. Nato je poučeval naše ljudstvo tovariš učitelj Rode o vzgoji otrok, preden so začeli pohajati v šolo. Tudi to poročilo je bilo zanimivo in upam, da ga bodo posebno naše matere upoštevale in se ravnale po njem pri vzgoji svojih otrok. Kakor zadnji se je priglasil k besedi župnik Stefanutti. Predavanja tov. voditelja Bratoša in tov. učitelja Rode je napravilo na udeležence prav dober vtisk. Nato sta se priglasila k besedi še dva domačina, naka je tov. Bratoš zaključil ta res povsem lep sestanek. Mnogo je v Trebčah še dela na polju vzgoje otrok in upamo, da predavanje, kakor je zaželel tov. Bratoš na zaključku, pade res na plodna tla in da bo donášalo dobrih uspehov.

—g. **Šolska veselica v Vojšćici.** V nedeljo, dne 5. t. m., je priredilo šolsko vodstvo na Vojšćici šolsko veselico, ki je vsestransko jako dobro uspela. Občinstvo, ki ga je bila polna šolska soba, je s pozornostjo sledilo posameznim točkam in živahno ploskalo, kar dokazuje, da je bilo prijetno iznenadeno. — Kdo pa bi se ne bil veselil tega pestrega pomladnega cvetja — brhke mladine v vsej krasoti — ko je tako lepo, dovršeno nastopala? Starši so zrl s ponosom na svojo deco, ki jim je pokazala, da je tudi v njej moči in sposobnosti za marsikaj lepega. — Marsikomu je zdaj orosilo oko, zdaj zopet švignil preko lic usmev notranje radosti. Vse točke so bile prijetne, izprememb polne; posebno ginljivi prizori pa so bili: »Berac«, »Konjiček«, »Ob košnji« in »Pastir«, v katerem je deček izmed pevskega zbora predstavljal pastirja in gestikuliral. Pevci so pa res pevali kakor gozdni krilateci in nam polnili srca s svojimi zvonkimi glasovi. Kratko: veselica je uspela nepričakovano dobro. Vsa čast tov. učitelju A. Furlanu za trud in požrtvovalnost. V uspehu je žel zadoščenje in pohvalo. Starši in mladina so mu hvaležni.

Tržaške vesti.

—t. **Pave Baričević** je pred kratkim umrl kot c. kr. fin. nadsvetnik v Trstu. Baričević je bil navdušen Hrvat in prijatelj učiteljstva. Interesantno je to, da se je v mladeniških letih nameraval posvetiti učiteljstvu. Dovršivši osmo šolo, se je bil vpisal na učiteljsko v Koper. A izprevidel je, da mu učiteljski stan »ne kaže«, pa ga je tudi trla — beda. Tako je dal učiteljsko slovo, napravil maturo na gimnaziji ter vstopil k financii, pri kateri je bil napravil res lepo kariero. Svojemu učiteljskemu sošolcu in prijatelju je prilično pisal te vrstice: »Hvala Bogu, sam dostigao mjesto, na kakovo nebih bio ni snivati smio u vrijeme, kat smo prijateljivali u Kopru. Pravo imaš, kad kažeš, da me dobra vila »odpihal«. Bog zna, hočemo li se još gdje vidjet i kada?« — Zal, dragi Pave! Ne bova se videla več! Blag Ti bodi spomin!

—t. **Naš članek** »Nekaj o naših izpitih« prijavlja »Edinost«.

—t. **Nekoliko odgovora na dopis** »Iz učiteljskih krogov«, priobčen v »Edinosti« z dne 26. pret. mes.: Ko sem prečital imenovani dopis, sem se spomnil na znano povest o tistem nevoščljivcu, ki bi imel dobiti za delo enkratno plačilo, njegov tovariš pa dvakratno. Pravico do volitve darila je imel nevoščljivec. In kaj si je ta želel? Naj mu izdero eno oko, misleč, da bodo potem njegovemu tovarišu izdrli obe oči. — Tak nevoščljivec je menda tudi dotični, ki je pisal omenjeni članek. Posebno je to grdo od njega, če pripada tudi on k učiteljskemu stanu, o čemer pa dvomim. Zakaj se dopisnik ujeđa? Ni mu prav, da se je češki deželni šolski svet zavzel za to, da se vadničnim učiteljem, ko pridejo v deveti činovni razred, podeli naslov »glavni učitelj«, onim, ki pridejo v osmega, pa naslov »profesor«. — In če bi se to res zgodilo? Če bi ne imel naučni minister nič proti temu, ker ve, da se nahaja dandanes po svetu že toliko raznih »profesorjev«, da je joj. Le naj gospod dopisnik pogleda malo okolo, pa jih bo našel, kolikor jih bo hotel. Nekoč sem jih videl v gledališču »Verdi« menda 120, pa samo pri raznih godalih. Če je bil tudi na sedežu v pritličju kateri, ne vem. Blizu mene na galeriji sta stala pa dva in še, Bog nas varuj, neki glavni učitelj. Ker je bilo tudi nekaj »ljudskih« učiteljev (oziroma narodnih učiteljev) zraven, se mi čudno zdi, da se ni gledališče podrlo. — Potem sem videl še »profesorje« tudi drugje, o, celo na plesu, pa še niso bili v osmem činovnem razredu ter tudi nikoli ne bodo, sodeč po človeški pameti. Če gospod minister pozna toliko vrst »profesorjev« kot jih že mi vadnični učitelji, mislim, da ne bo imel nič proti temu, da se da tudi

vadničnim učiteljem malo lepši (?) naslov, posebno, ko to nič ne stane. Zaradi tega naslova pa ne bo noben pameten vadnični učitelj nič bolj neumen, nespametnim ter častihlepim in njihovim polovicam bo to pa pogodu. Privoščimo tudi tem malo veselja, g. dopisnik. — Kar pa piše g. dopisnik o naslovu »cesarski svetnik«, ki ga po njegovem dobivajo učitelji devetega, oziroma osmega činovnega razreda pri prestopu v pokoj, misli najbrže na naslov »šolski svetnik«. — Kar se tiče sreče, oziroma pokroviteljstva glede vadničnih učiteljev, je pa težka stvar. Proti pokroviteljstvu smo gotovo vsi, posebno tisti, ki ga ne potrebujemo. Prepričan sem pa in menda tudi g. dopisnik, da prevladuje dandanes pokroviteljstvo povsod. Je to dejstvo, ki ga midva ne bova spravila s sveta, g. dopisnik, pa če se prav postaviva na glavo. Glede zmožnosti vadničnih učiteljev (namreč onih slovenske narodnosti v Trstu) moram pa že opozoriti g. dopisnika, da so — vsaj po mnenju merodajnih šolnikov — dobri učitelji. Dalje ni niti enega, ki bi ne imel izpita vsaj z dveh učnih jezikov, česar se menda o »ljudskih« učiteljih na Tržaškem ne more trditi. Mislim, da bi se zaradi tega slovenski narod ne smel protiviti izboljšanju gromotnega položaja teh učiteljev, ki so tudi del naroda, in sicer potreben in zaslužen del. Saj se vsi trudijo po svojih močeh koristiti svojemu narodu na raznih poljih, kar je menda g. dopisniku znano. Če mu pa ni, pa naj malo povpraša. — Končno k tej stvari še nekaj! Ako se državnim učiteljem izboljšajo gromotne razmere, se menda posredno tudi narodnim učiteljem. Saj na ta način vendar vlada vpliva na merodajne gosposke, da tudi te izvrše svojo dolžnost nasproti učiteljstvu. Tako se dozdeva meni in še marsikomu drugemu. G. dopisnik naj o tem malo premišlja, mogoče se pridruži tudi on mojemu mnenju. — Da se pa g. dopisnik repenči po političnih listih glede državnih učiteljev in ravno sedaj, ko je v državnem zboru na vrsti službeni red za državno učiteljstvo raznih skupin, se mi zdi grdo. Če je imel kako dobro misel, naj bi jo bil priobčil o pravem času v stanovskih glasilih. Ljudi in pa poslance hujskati zadnji trenutek po političnih listih se pa ne sme, posebno ko je velika večina slovenskih državnih poslancev že itak proti vsakemu izboljšanju gromotnega stanja učiteljstva, bodisi potem te ali one skupine, državnega ali »ljudskega«. — Odkritosrčno moramo povedati tudi slavnemu uredništvu »Edinosti«, da je ta članek napravil na vse slovenske državne učitelje in učiteljice v Trstu jako neprijeten vtisk. Toliko pa pač smemo zahtevati od uredništva vsakega slovenskega lista, ki hoče biti upoštevan, da ne izkuša škodovati celemu stanu lastnega naroda brez vsake koristi za druge stanovce. Ali bi se drugim slojem našega naroda kaj poznalo, če bi se okrog 20 državnim učiteljem in učiteljicam v Trstu zvišalo dohodke? Prav malo ali nič! Mogoče vsakih par let po 1 v. Da smo pa državni učitelji v Trstu ne samo potrebni, ampak tudi vredni boljšega gromotnega stanja, je pa prepričano menda tudi slavno uredništvo. — Da ne bo torej v prihodnje brez potrebe jeze in prepira, svetujem v imenu več svojih tovarišev in tovarišice: Take dopise v koš!

Vadnični učitelj.

Učiteljski konvikt.

Letnino za 1912 so plačali p. i. tovariši in tovarišice: Egon Jezeršek, učitelj na C. M. šoli v Trstu; Ivan Dimnik, učitelj na C. M. šoli v Trstu; Slavoj Dimnik, učitelj na c. kr. pripravnici za srednje šole v Trstu; Egidij Schiffrer, učitelj na Jesenicah na Gorenjskem; Makso Bajc, nadučitelj v Šmartnem pod Šmarno goro; Aleksander Lunaček, šol. ravnatelj v St. Rupertu; Makso Bajc, nadučitelj v Šmartnem pod Šmarno goro (za l. 1911); Matija Brezovar, učitelj v St. Rupertu; šolsko vodstvo v St. Petru v Sav. dolini; Adolf Rozina, učitelj v Ormožu; Josip Zemljčič, nadučitelj pri D. M. v Brezju; Josip Kotnik, šolski vodja v Dobrini pri Celju; Karel Štravs, nadučitelj v Hotederšici; Loni Dolinšek, učiteljica v Kamniku; Alojzij Majcen, nadučitelj pri Sv. Duhu pri Lučah; Josip Topolovšek, šolski voditelj v Turjah pri Hrastniku; Janko Muren, učitelj v Draščicah; Ivan Kocijančič, nadučitelj v Buševicah pri Krškem; Albina Kocijančič, učiteljica istotam; nadučitelj Mavro Francišek (3 K) in učiteljica Ivana Tramšek iz Sromelja.

— **Skladatelj p. Zajca** je jugoslovanska akademija v Zagrebu imenovala za svojega častnega člana.

— **Častniki v hrvaških društvih.** vojno ministristvo je dovolilo, da smejo na Hrvaškem častniki brez razlike vojne stroke pristopiti v razna društva kot redni in aktivni člani.